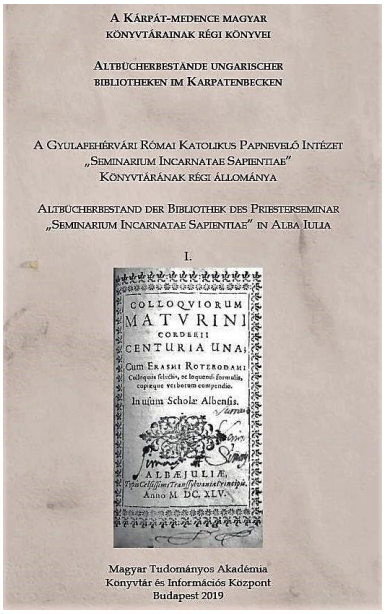

Szügyi-Szücs Judit – Veres Anna Mária. *A Gyulafehérvári Római Katolikus Papnevelö Intézet „Seminarium Incarnatae Sapientiae" Könyvtárának Régi Allománya. Fondul de carte veche al Seminarului Teologic Romano-Catolic „Seminarium Incarnatae Sapientiae" din Alba Iulia. I. Az 1601 elötti nyomtatványok és Régi Magyar Könyvtár. Catalogul tipăriturilor anterioare anului 1601 şi Biblioteca Maghiară Veche (RMK).* Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2019, 142, p.

Restauraţia catolicismului în Transilvania, începută cu anul 1716, a dat un impuls pentru reînfiinţarea Episcopiei romano-catolice de la Alba Iulia. Una dintre întreprinderile importante realizate încă la jumătatea secolului al XVIII-lea de Biserica romano-catolică la Alba Iulia a fost înfiinţarea unui seminar în anul 1753, *Seminarium Incarnatae Sapientiae* (Seminarul Înţelepciunii Întrupate). Episcopul Sigismund Sztoyka de Szala a pus bazele unei instituţii durabile, care fiinţează şi astăzi în acelaşi loc, încadrată fiind în Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Institutul romano-catolic de astăzi duce mai departe ştacheta ridicată de episcopul Sztoyka de Szala şi continuată de episcopii care i-au urmat. Între realizările lor şi a profesorilor este biblioteca fondată odată cu seminarul, care a oferit carte de studiu pentru studenţi, profesori şi personalul episcopiei. Aflată în vecinătatea bibliotecii Batthyaneum, biblioteca de aici merită şi astăzi atenţia specialiştilor. În fond, şi aceste două instituţii de cultură înfiinţate în cea de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea în Alba Iulia au contribuit, pe parcursul secolelor, la renumele oraşului: prin comorile sale bibliofile biblioteca Batthyaneum, iar cea de-a doua prin instruirea şi formarea miilor de tineri transilvăneni.

Catalogul aflat în atenţia noastră este alcătuit de două specialiste în domeniul bibliologiei Szügyi-Szücs Judit şi Veres Anna Mária şi este publicat ca al 12-lea volum din seria numită *Cărţi vechi ale bibliotecilor maghiare din Bazinul Carpatic* iniţiat de Monok István. Este tipărit în limbile maghiară, germană şi română, ceea ce înlesneşte percepţia textului şi a importanţei cărţilor din biblioteca prezentată. Prin *Prefaţă* autoarele au oferit un scurt istoric al seminarului şi modul de îmbogăţire a fondului de carte al bibliotecii. Adăugând,

pe mai departe, o prezentare metodologică de descriere a cărţilor, autoarele îl implică pe cititor în tainele muncii de specialitate. Tot aici se află şi justificarea organizării catalogului, alcătuit din două părţi: I. conţine tipăriturile numite de autoare *antiqua,* exemplarele cele mai vechi din bibliotecă tipărite până la anul 1601. II. cărţile vechi maghiare tipărite înainte de anul 1711.

Este interesant de menţionat că biblioteca seminarului a crescut, mai ales în trecut, din donaţiile profesorilor, existând o regulă conform căreia cadrele didactice erau îndemnate să-şi lase averea, deci şi cărţile, instituţiei. Prima donaţie testamentară se datorează chiar primului episcop – fondatorul Sztoyka de Szala. În trecutul nu foarte îndepărtat, fondul de carte s-a îmbogăţit prin colecţia franciscanilor din Vinţu de Jos, prin biblioteca paulinilor din Teiuş şi din colecţiile parohiilor romano-catolice mai mici de la Roşia Montană, Zlatna, Vinţu de Jos, Bărăbanţ etc.

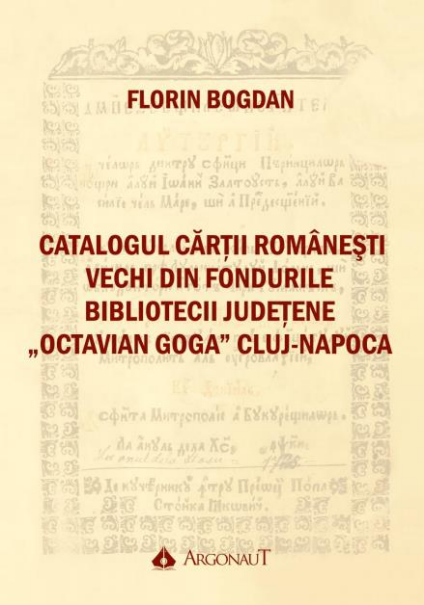
Secolul al XVI-lea a însemnat în evoluţia tiparului european o perioadă de extraordinară efervescenţă, creşterea numărului tipografiilor, exemplarelor tipărite şi răspândite prin lume. Catalogarea cărţilor din acest secol a fost o prioritate pentru marile şi mai micile biblioteci din Europa. Deoarece biblioteca seminarului nu deţine incunabule, cărţile tipărite în secolul XVI deschid seria descrierilor din lucrarea de faţă. Prezentarea fiecărui exemplar este aplicată uniform la toate cărţile organizate alfabetic în catalog. Fiecare fişă de carte conţine autor, titlul în întregime, locul tipăririi - tipograful şi anul de apariţie, are o secţiune destinată descrierii tehnice şi, nu în ultimul rând, însemnările proprietarilor sau cititorilor cărţii. Cărţile au fost identificate cu bibliografiile de specialitate.

Prima secţiune este alcătuită din 177 de cărţi, la care se mai adaugă 13 exemplare cunoscute doar din vechile inventare, dar astăzi pierdute. Tipografiile cel mai des întâlnite provin din Basel (Hieronymus şi Johannes Frobenius), Köln (familia Quentel), Trnava, Viena, Veneţia, Alba Iulia etc. Cea de a doua secţiune cuprinde cărţile tipărite pe teritoriul Ungariei (Mari) identificabile cu RMK (Szabó Károly, *Régi Magyar Könyvtár,* I-III, cărţile tipărite între anii 1473 până la 1711, lucrare apărută la Budapesta între 1879-1885. Am oferit o descriere mai scurtă a bibliografiei). Ordonarea este de asemenea alfabetică, sunt interesanţi posesorii cărţilor (István Fangh, iezuiţii din Transilvania etc.). Se desprinde, spre exemplu, un exemplar din lucrarea lui Erasmus de Roterdam, *Colloquiorum […]*, tipărită în tipografia princiară de la Alba Iulia în anul 1645, ediţie necunoscută istoriografiei de specialitate. Din acest compartiment fac parte 48 de exemplare la care se mai adaugă 7 nemaigăsite în prezent şi identificate doar cu ajutorul inventarelor vechi.

Catalogul *Seminarului Teologic Romano-Catolic „Seminarium Incarnatae Sapientiae" din Alba Iulia* este doar o primă parte în care sunt prezentate cele mai valoroase cărţi din această bibliotecă istorică. Prin publicarea

lui, biblioteca seminarului a intrat în imensul fond de carte european, iar părţile următoare, care sunt deja proiectate, vor avea calitatea de a completa rafturile bibliotecarilor şi specialiştilor în domeniul istoriei cărţii vechi.

Eva Mârza*

Florin Bogdan, *Catalogul cărții românești vechi din fondurile Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj-Napoca,* Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2019, 178 p.

Cunoscut deja în elitista lume a cărții vechi, dr. Florin Bogdan - format profesional, dar și personal, la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia - este probabil cel mai tânăr specialist în carte veche de la noi. Sau printre cei mai tineri. Am apreciat întotdeauna - și când spun acest lucru gândurile mă poartă în trecutul îndepărtat al prieteniei noastre - pasiunea cu care povestește despre carte, felul în care caută să identifice - asemeni unui detectiv - cele mai mici detalii legate de filele pe care le are în față pentru a le încadra corect în epocă sau pentru a le lega de un anumit tipar, modul în care respiră, trăiește și iubește cartea veche.

Florin Bogdan a dobândit deja o destul de vastă experiență ca specialist în domeniu, fiind solicitat de diverse biblioteci și instituții din țară pentru a întocmi documentația specifică de clasare. Astfel, s-a familiarizat cu numeroase colecții și fonduri de carte veche, devenind un bun cunoscător al bunurilor livrești de patrimoniu care se regăsesc în spațiul românesc. Și pentru ca să le cunoaștem și noi, să avem repere și instrumente de lucru, să putem pătrunde - la rândul nostru - în fascinanta lume a cărților, Florin Bogdan a ales calea scrisului, a editării unor cataloage de carte veche.

Nu este prima contribuție de acest fel a cercetătorului albaiulian. Biblioteca Județeană Mureș este una dintre bibliotecile care s-a bucurat deja de

* Prof. univ. dr., Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

colaborarea cu Florin Bogdan, fiind publicate până în prezent două astfel de cataloage, alături de numeroase studii și materiale în reviste de specialitate cu mare circulație.

Catalogul de față aduce în prim plan colecția de carte veche românească dintr-o altă bibliotecă transilvăneană - Biblioteca Județeană „Octavian Goga" din Cluj-Napoca - care adăpostește peste 400 de exemplare de carte veche românească și străină. Lucrarea de față valorifică doar o parte din această colecție, respectiv 83 de cărți românești vechi, păstrate în 110 exemplare. Intervalul cronologic al cărților cuprinse în acest catalog - 1643-1829 - , precum și centrele tipografice de proveniență permit o radiografiere a activității tipografice românești pe parcursul secolelor XVII-XIX.

Catalogul cărții românești vechi din fondurile Bibliotecii Județene „Octavian Goga" Cluj-Napoca respectă cu strictețe regulile specifice de elaborare ale unei lucrări de acest fel, care se constituie într-un instrument de lucru pentru cercetători, un reper în completarea bibliografiei vechi românești, dar și o sursă principală de informare privind circulația cărților în spațiul românesc.

Fiecare din cele 110 exemplare cuprinse în catalog sunt descrise standardizat: date de identificare, bibliografia de specialitate în care pot fi regăsite, informații legate de starea fizică și de conservare, legătura cărții, care îi conferă un plus de valoare.

În mod firesc, nu au cum să lipsească informațiile legate de circulația fiecărui exemplar în parte, având ca fundament inscripțiile manuscrise, însemnările de pe filele învechite de trecerea timpului. Dincolo de valoarea educativă și morală a textelor, a vechimii hârtiei și a legăturii, aceste informații sunt cele mai apreciate, deoarece ne oferă informații esențiale - uneori chiar ca singură sursă - legate de evenimente sau întâmplări din viața comunităților care, în timp, au găzduit aceste cărți și asupra cărora și-au pus amprenta pentru totdeauna.

Avem convingerea că astfel de cataloage - precum cel de față - își vor dovedi utilitatea în durata lungă a istoriei, reprezentând nu numai un instrument de informare, ci și o evidență primară, clară și de neînlocuit a patrimoniului livresc vechi din spațiul românesc.

Monica Avram*

* Dr., Biblioteca Județeană Mureș, Târgu Mureș.